

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Quomodo se habeat persona ad essentiam, subsistentia[m], &
hypostasim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

intelligit essentiam distinctam, nisi ab his quae sunt alterius naturae. Quae quidem distinctio fit per ipsam divinam essentiam. Sed apud nos hypostasis intelligitur, ut distincta ab eo quod est eiusdem naturae, a quo non potest distingui, nisi per relationem tantum. & ideo ratio non procedit.

AD QUINTVM dicēdū, q̄ alius est modus quo definiuntur accidentia, & quo definiuntur substantiae: substantiae enim non definiuntur per aliquid, quod sit extra essentiam eorum. Vnde id quod primo ponitur in definitione substantiae, est genus quod praedicatur in eo quod quid de definito. Accidēs vero definitur per aliquid quod est extra essentiam eius scilicet, per subiectum, a quo s̄m suum esse dependet. Vnde id quod ponitur in definitione eius, loco generis est subiectum: sicut cum d̄r, s̄mum est natus curuus. Sicut ergo in definitionibus substantiarū, remotis differentijs remanet genus: ita in definitione accidentium remoto accidente, quod ponitur loco differentiae, remanet subiectum: aliter tamē & aliter. Remota enim differentia remanet genus, sed non idē numero: remoto enim rationali, nō remanet idem numero animal, quod est animal rōnale: sed remoto eo qd ponitur loco differentiae in definitionibus accidentium, remanet idē subiectum numero: remoto, n. curuo vel concauo, remanet idē natus numero. Et hoc est, quia accidens non complet essentiam subiecti: sicut d̄ differentia complet essentiam generis. Cum ergo dicitur, persona est hypostasis proprietate distincta ad dignitatem pertinente, non ponitur hypostasis in definitione personae ut subiectum, sed ut genus. Vnde remota proprietate ad dignitatem pertinente, non remanet hypostasis eadem, s̄ numero vel specie: sed solum secundū genus prout saluatur in substantijs non rationalibus.

AD SEXTVM dicendum, quod cum dicitur, verbum est sapientia genita, h̄ sapientia supponit pro hypostasi: non tamen significat hypostasim. Et ideo in significatione eius, non clauditur proprietate: sed oportet quod addatur: sicut si dicam, quod Deus est filius generis.

AD SEPTIMVM dicendum, q̄ qui ab alio & a quo alius, non differunt a paternitate & a filiatione, nisi sicut commune a proprio: quia filius significat eū qui est ab alio per generationem, & pater significat eum a quo alius p̄ generationē: nisi forte dicamus q̄ a quo alius, & qui ab alio, importent originem & pater & filius relationes originis cōsequentes. Sed ex supradictis iam pater, quod per origines nō constituntur hypostases: sed per relationes.

AD OCTAVVM dicendum, quod remota differentia constitutiva, remanet genus in communi, non in eodem secundum speciem vel numerum.

AD NONVM dicēdū, q̄ intentio Aug. nō fuit dicere, q̄ Deus pater remaneat ingenuus, remota paternitate: nisi forte, put ingenuus tunc importaret conditionē naturae, & non proprietatē personae. Fuit autem eius intentio ostendere, q̄ remota paternitate, potest remanere ingenuum in communi. Nō enim oportet, q̄ quicquid est ingenuum, sit pater.

AD X. dicendum, quod ratio bonitatis non constituit rationem essentiae, immo intelligitur bonum ut informativum entis: sed proprietate constituit hypostasim, & ideo non est simile.

AD XI. dicēdū, q̄ licet intellectus possit aliqua coniuncta dividere: non tamen oīa. Non enim pōt, dividere illa quorum vnum est de ratione alterius:

non. n. pōt dividere animal ab homine: proprietate autē est de rōne hypostasis. & ideo ratio non procedit. Ad ultimum dicendum, q̄ remoto eo quod est in aliquo sicut in subiecto, vel sicut in loco, remanet id in quo est: non autem remoto eo quod est in aliquo, sicut pars essentiae eius. Non enim remoto rationali, remanet homo: & similiter nec remota proprietate, remanet hypostasis.

QVAESTIO IX. De personis divinis.

Et habet articulos nouem.

- ¶ Primo enim quaeritur quomodo se habeat persona ad essentiam, substantiam, & hypostasim.
- ¶ Secundū, Quid est persona.
- ¶ Tertiū, Vtrum in Deo possit esse persona.
- ¶ Quartū, Vtrū hoc nomen persona, in diuinis significet aliquid relatiuum, vel absolutum.
- ¶ Quintū, Vtrū numerus personarū sit in diuinis.
- ¶ Sextū, Vtrū nomen personae conuenienter possit pluraliter praedicari in diuinis.
- ¶ Septimū, Quomodo termini numerales praedicentur in diuinis, vtrum, s̄ positum vel remotum tantum.
- ¶ Octauū, Vtrum in Deo sit aliqua diuersitas.
- ¶ Nonū, Vtrum in diuinis sint tres personae tantum an plures, vel pauciores.

ARTICVLVS PRIMVS.

QVAESTIO est de personis diuinis. Et primo quaeritur, quomodo se habeat persona ad essentiam, substantiam, & hypostasim. Et videtur omnino sint idem. Dicit enim Aug. in 7. de Trinitate idem intelligunt Graeci cū consentunt in Deo esse hypostases; & Latini eum consentunt tres personae. ergo hypostasis & persona significat idem. Sed dicendum q̄ persona differt ab hypostasi in hoc, q̄ hypostasis significat indiuiduum cuiuscumque naturae in genere substantiae, persona uero solum indiuiduum rationalis naturae.

¶ 2 Sed contra est, q̄ Boet. dicit in lib. de duabus naturis, q̄ Graeci vtiuntur hoc nomine hypostasis solum pro indiuiduo rationalis naturae. Si ergo persona significat indiuiduum rationalis naturae, omnino sit idem hypostasis & persona.

¶ 3 Praet. Nomina imponuntur a rationibus rebus, quas significat: sed eadē ratio indiuiduationis est in his q̄ sunt rōnalis naturae; & in alijs substantijs, ergo indiuiduū rōnalis naturae nō debet h̄c speciale nomen praeter alijs indiuiduis in genere substantiae, ut per hoc sit differentia inter hypostasim & personam.

¶ 4 Praet. Nomen subsistentiae subsistendo sumitur nihil autē subsistit nisi indiuidua in genere substantiae in quib. sunt & accidentia, & secunda substantiae sunt genera & species, ut d̄r in praedicamentis. Sed ergo indiuidua in genere substantiae sunt subsistentia indiuiduum autem in genere substantiae est hypostasis vel persona. ergo idem est subsistentia quod hypostasis & persona. Sed dicēdū, q̄ genera & species in genere substantiae subsistunt, eo q̄ eorum est subsistere, ut Boet. dicit in lib. de duabus naturis.

¶ 5 Sed contra, Subsistere nihil aliud est q̄ se consistere. Quod ergo existit solum in alio, sunt nō solum primis substantijs, quibus interēpris impossibile est existere, ut Boet. dicit in praedicamentis, sed etiam in quibus aliorum remanere, ut dicitur in praedicamentis. Nō est ergo subsistere generum & specierū, sed solum indiuiduorum in genere substantiae, & remanere, quod subsistentia sit idem quod hypostasis.

¶ 6 Praet. Boet. dicit in cōmēto praedicamentorum, q̄

D. 507.

Ar. praeced.

oussa, id est, essentia significat compositum ex materia & forma, hoc autem oportet esse indiuiduum. Nam materia est indiuiduationis principium, ergo essentia significat indiuiduum, & sic id est persona, hypostasis essentia, & substantia.

¶ 7 Essentia est quam significat definitio, cum per definitionem sciatur quid est res: definitio autem rei naturalis, quæ est ex materia & forma composita, non solum continet formam: sed etiam materiam, ut patet per Philosophum in 6. & 7. Met. ergo essentia est aliquid compositum ex materia & forma. Sed dicendum, quod essentia significat naturam communem, alia vero tria scilicet substantia, hypostasis, & persona, significant indiuiduum in genere substantiæ.

¶ 8 Sed contra, vniuersale & particulare inueniuntur in quolibet genere: in alijs autem generibus non distinguuntur nomen particularis & vniuersalis: Eodem enim nomine nominatur qualitas aut quantitas, siue sit vniuersalis, siue sit particularis, ergo nec in genere substantiæ debent esse distincta nomina ad significandum substantiam vniuersalem & particularem. Et sic videtur quod prædicta nomina non differant.

SED CONTRA est, quod Boetius dicit in commento prædicamentorum, quod oussa, id est, essentia, significat compositum ex materia & forma: oustosis, id est, substantia, significat formam: hypostasis vero materiam, ergo prædicta differunt.

¶ 2 Præ. Idem vñ ex hoc, quod idem auctor assignat prædicamentorum nomina differentiā in lib. de duab. naturis.

RESPOND. Dicendum, quod Phil. in 5. Met. ponit substantiam dupliciter dici: dicitur enim vno modo substantia ipsum subiectum vltimum, quod non predicatur de alio, & hoc est particulare in genere substantiæ: alio modo dicitur substantia forma, vel natura subiecti, huius autem distinctionis ratio est, quia inueniuntur plura subiecta in vna natura conueniente, sicut plures homines in vna natura hominis. Vnde oportet distinguere quod est vnum, ab eo, quod multiplicatur, natura enim communis est quam significat definitio iudicans quid est res, vnde ipsa natura communis, essentia, vel quidditas dicitur. Quicquid ergo est in re ad naturam communem pertinet, sub significatione essentiae continetur, non autem quicquid est in substantia particulari est huiusmodi. Si enim quicquid est in substantia particulari ad naturam communem pertineret, non posset esse distinctio inter substantias particulares eiusdem nature. hoc autem quod est in substantia particulari præter naturam communem, est materia indiuidualis, quæ est singularitatis principium, & per consequens accidentia indiuidualia, quæ materiam prædictam determinant. Comparatur ergo essentia ad substantiam particularem, ut pars formalis ipsius, ut humanitas ad sortem. Et ideo dicitur in rebus ex materia & forma compositis, essentia non est omnino idem quod subiectum: vñ non predicatur de subiecto, non dicitur quod sortem sit sua humanitas. In substantiis vero simplicibus, nulla est differentia essentiae essentiae subiecti, cum non sit in eis materia indiuidualis, naturam eorum indiuiduas: sed ipsa essentia in eis est substantia. Et hoc patet per Philosophum in 7. Met. & per Augustinum qui dicit in sua Meta. quod quidditas simplicis est ipsum simplex. Substantia vero quæ est subiectum, duo habet propria, quorum primum est quod non indiget extrinseco fundamento in quo sustentetur: sed sustentatur in seipso. Et ideo dicitur substantia, quasi per se, & non in alio existens. Aliud vero

Arro est quod est fundamentum accidentibus, substantiæ ipsa. Et pro tanto dicitur substantia, sic ergo substantia, quæ est subiectum, in quantum subsistit, dicitur oustosis, vel substantia: in quantum vero subsistat, dicitur hypostasis. In grecos, vel substantia prima in latinis. patet ergo quod hypostasis & substantia differunt ratione: sed sunt idem re. Essentia vero in substantiis quædem materialibus, non est idem cum eis secundum rem, neque penitus diuersum: cum se habeat, ut pars formalis. In substantiis vero immaterialibus, est omnino idem secundum rem, sed differens ratione. persona vero addit supra hypostasim determinatam naturam: nihil enim est aliud quam hypostasis rationalis natura.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ex quo persona non addit supra hypostasim, nisi rationale naturam, oportet quod hypostasis & persona in rationali natura sint penitus idem: sicut cum homo addat supra animal, rationale, oportet quod animal rationale sit homo. Et ideo verum est quod Augustinus dicit, quod idem significat greci cum consententur in Deo tres hypostases, & Latini cum consententur tres personas.

AD SECUNDUM dicendum, quod hoc nomen, hypostasis, in greco ex proprietate significationis habet, quod significet indiuiduam substantiam cuiuscumque nature: sed ex usu loquentium habet, quod significet indiuiduum rationalis nature tantum.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut substantia indiuidua propriam habet quod per se existat, ita propriam habet quod per se agat: nihil enim agit, nisi ens actu. Et pro hoc calor sicut non per se est, ita non per se agit: sed calidum per calorem calefacit, hoc autem quod est per se agere excellentiori modo conuenit substantiis rationalis nature, quam alijs. Nam solæ substantiæ rationales, habent dominium sui actus, ita quod in eis est agere & non agere: alie vero substantiæ magis agunt quæ agant. Et hoc conueniens fuit, ut substantia indiuidua rationalis nature, speciale nomen haberet.

AD QUARTUM dicendum, quod quis nihil subsistat nisi indiuidua substantia, quæ hypostasis dicitur: tamen non eadem ratione dicitur subsistere & subsistere: sed subsistere in quantum non est in alio: subsistere vero in quantum alia insunt ei. Vnde si aliqua substantia esset, quæ per se existeret, non tamen esset alie cuius accidentis subiectum, posset proprie dicitur subsistere: sed non substantia.

AD QUINTUM dicendum, quod Boetius loquitur secundum opinionem Platonis, qui posuit genera & species esse quasdam formas separatas subsistentes, ab accidentibus, denudatas. Et in hoc poterant dici subsistentiæ: sed non hypostases. Vel dicendum, quod subsistere attribuitur generibus & speciebus, non quia subsistant: sed quia indiuidua in eorum naturis subsistunt, et omnibus accidentibus remotis.

AD SEXTUM dicendum, quod essentia in substantiis materialibus significat compositum ex materia & forma, non tamen ex materia indiuiduali: sed ex materia communi, definitione hominis, quæ significat eius essentiam continet quid est carnes & ossa, sed non has carnes vel hæc ossa, sed materia indiuidualis composita in significatione hypostasis, & substantiæ in rebus materialibus. Et per hoc patet solutio ad septimum.

AD OCTAVUM dicendum, quod accidentia non indiuiduantur, nisi ex suis subiectis: sola autem substantia per se ipsam indiuiduatur, & per propria principia. Et ideo conuenienter in solo genere substantiæ, particulare habet proprium nomen.

RATIONES quæ sunt in oppositum concedimus: tamen sciendum quod Boetius aliter accipit ista nomina in commento prædicamentorum: quæ sit communis usus eorum, patet exponit ea in libro de duab. naturis

Quest. dist. S. Tho. L attri-

D. 461. & 466.

li. 7. de tri. c. 4. circa principi. tom. 3.

z. met. apud Arist. com. 6. tom. 3.

D. 1117.

7. com. 33. sc. q. 10. 3.

2. pr. idem vñ ex hoc, quod idem auctor assignat prædicamentorum nomina differentiā in lib. de duab. naturis.

731.

147.

214.

li. 7. c. 5. in com.

attribuit. n. nomē hypostasis materiae quasi primo principio substādi, ex qua habet substantia prima q̄ subter accidenti. Nam forma simplex subiectū esse non potest, ut dicit idem Boet. in lib. de Trinit. Nomen autem ouisios vel substāntiē, attribuit formā quasi essendi principio. per ipsam. n. est res in actu. Nomen. n. ouisios uel essentia attribuit cōposito. unde ostendit q̄ in substantiis materialibus tā forma quā materia sunt essentialia principia.

ARTICVLVS II.

Quid sit persona.

SECUNDO queritur quid sit persona. Definit autem eam Boetius in li. de duabus Naturis, dicens q̄ persona est rōnalis nature indiuidua substātia. Videtur autem quod inconuenienter definitur. Nullum. n. singulare definitur, ut patet per Philo. in 7. Meta. Sed persona significat singulare in genere substantiē, ut dictum est. ergo non potest defini. Sed dicendū, q̄ licet id quod est persona sit quoddam singulare, tñ ratio personę communis est. & pro tanto persona in communi defini potest.

¶ Sed contra, id quod est cōmune omnibus substantiis indiuiduis rationalis nature, est intērio singularitatis, quā quidē non est in genere substantiē, ergo non debet in definitione personę poni substātia quasi genus. Sed dicendum, q̄ hoc nomen persona non significat tantum intentionem, sed intentionem simul cum subiecto intentionis.

¶ Sed contra est quod Philo. probat in 7. Meta. q̄ compositum ex subiecto & ex accidente, non potest defini. Sequeretur. n. nugatio in definitione. Cū enim in definitione accidentis ponatur subiectū, sicut natus in definitione simi, oportebit quod in definitione compositi ex subiecto & accidente, ponatur bis subiectum, semel pro se, & semel pro accidente. Si ergo persona significat intentionem & subiectum, inconueniens est quod definiatur.

¶ Præ. Subiectum huius intentionis communis, est aliquod singulare. Si ergo persona significat simul intentionem & subiectum intētionis, ad huc sequeretur quod definita persona definiatur singulare, quod est inconueniens.

¶ Præ. intentio nō ponitur in definitione rei, nec accidens in definitione substantiæ: persona autē est nomen rei & substantiæ. Inconuenienter igitur in definitione personę ponitur indiuiduum, quod est nomen intentionis & accidentis.

¶ Præ. Illud in cuius definitione ponitur substantiā pro genere, oportet quod sit species substantiæ: sed persona non est species substantiæ, quia condideretur contra alias substantiæ species, ergo inconuenienter ponitur substantia in definitione personę quasi genus.

¶ Præ. Substantia diuiditur per primam & secundam: sed substantia secunda non potest poni in definitione personę, esset. n. oppositio in adiecto, cū dicitur substantia indiuidua: nam substantia secunda est substantia uniuersalis. Similiter autem neq; substantia prima: nam substantia prima est substantia indiuidua, & sic esset nugatio eum additur indiuiduum supra substantiam in definitione personę, inconuenienter ergo substantia ponitur in definitione personę.

¶ Præ. nomen substantiæ propinquius esse v̄i personę, quā substantiā. Dicimus. n. in Deo tres substantias, sicut & tres personas: non autē dicimus tres substantias, sed unam. Magis ergo debuit persona per substantiam, quā p̄ substantiam defini.

¶ Præ. Quod ponitur in definitione tamquā ge-

nus, multiplicato definito multiplicatur, plures homines sunt plura animalia: sed in Deo sunt tres personę, non autē tres substātię. ergo substantia debet poni in definitione personę quasi genus.

¶ Præ. Rationale est differentia animalis, sed persona inuenitur in his quę nō sunt animalia, sicut in angelis & in Deo, ergo rōnale non debuit poni in definitione personę.

¶ Præ. Natura est tñ in rebus mobilibus, est tñ principū motus, ut dī in secundo physica sed est tñ in rebus mobilibus, quā in immobilibus, ergo conuenientius fuit in definitione personę ponere essentiam quā naturam. cum ē persona animatur tam in rebus mobilibus, quā in immobilibus. est enim in hominibus, in angelis, & in Deo.

¶ Præ. Definitio dē conuerti cum definitione. Non autem omne quod est rationalis nature indiuidua substantia, est persona. Essentia. n. diuina secundum quod est essentia non est persona, alioquin esset Deo vna persona: sicut est vna essentia, ergo inconuenienter definitur persona definitione personę.

¶ Præ. Humana natura in Christo est rōnalis nature indiuidua substantia, neq; n. est accidens, neq; uniuersalis substātia, neque irrationalis nature, tñ humana natura in Christo est personę. Sequitur enim q̄ persona diuina q̄ assumptis humanā naturam, assumptis humanā personā: & sic essentia Christo dūc personę, sicut diuina assumēs, & humana sumpta, qd est heresis Nestorianę. Non ergo di-

indiuidua substantia rationalis nature est persona. **¶** Præ. Aīa separata a corpore p̄ morte, nō dī persona: & tñ est rationalis nature indiuidua substātia. Nō ergo hæc est cōueniēs definitio personę.

RESPON. Dicendū, quod rōnabiliter, sicut premisis patet indiuiduū in genere substantię speciale nomē sortitur: quia substātia ex propriis principis indiuiduatur, & non ex alio extraneo, sicut accidens ex subiecto. Inter indiuidua Et substantiarum rōnabiliter indiuiduū in rōnali natura, sicut nosē nominatur: quia ipsius est proprie & vere proprie agere, sicut supra dictū est. Sicut ergo hoc nomen hypostasis s̄m græcos, vel substantia prima s̄m nos, est speciale nomē indiuidui in genere substantiæ: ita hoc nomen persona, est speciale nomen indiuidui rōnalis nature. Vtraque ergo specialiter sub nosē persona continetur. Et iō ad ostendendū quod est specialiter indiuiduum in genere substantiæ, qd quod est substantia indiuidua: ad ostendendū uero quod est specialiter in rōnali natura, dicitur rōnalis nature: per hoc ergo quod dicitur substantia excluduntur a ratione personę accidentia: quorum nullum potest dici persona: per hoc uero quod dicitur indiuidua, excluduntur genera & species in genere substantiæ, quę est personę dici non possunt per hoc uero quod additur, rationalis nature, excluduntur inanimata corpora, plantę, & bruta, quę personę non sunt.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod in substantia particulari est tria considerare. Quorum unum est natura generis & speciei in singularibus existens: secundum est modus existendi talis nature, ut in singulari substantia existit natura generis & speciei, ut propria huic indiuiduo, & non ut modus cōmunis: tertium est principium ex quo causatur talis modus existendi. Sicut autē natura in se considerata cōmunis est, ita & modus existendi nature: enim inuenit natura hōis existens in rebus, nisi in quo singulari indiuidua. Nō. n. est homo qui sit aliq; homo, nisi s̄m opinionē Platonis qui p̄

ante med. si de trinitate.

In 3. pag. 2 prin. li.

In 7. com. 53. no. 3. ar. pcc.

In 7. com. 53. & sequent.